

I.F.W.P.

GYAKORLATOK

373
1918

Magyar Zoltán

magyar dolgozatai

V.

oszt. tanuló

Farkas Árpád
papir- és iskolaszem. kereskedése
Budapest
IV., Keoskeméti-utca 6

HELYTÖRTÉNET

Kezirat

REV. 2017.

I.

September.

A nagy szünet emlékei.

Vakációim első felét Herkulesfürdőben töltöttük. Nem mulaszthattuk el, hogy ha egyszer már ilyen közel vagyunk a híres Táskaúhoz, azt meg ne látogassuk. Július 28.-án tehát fájo sírrel hagytuk el a szép Herkulesfürdőt. Az utat kocsin tettük meg Orsovára, a gyönyörű és vadregényes Cserna völgyben. A két és fél órai kocsis alatt volt elég időnk és alkalmunk megbámulni a gazdag erdővel borított szép hegyoldalkat és a Cserna vizének vígyugrán-dorását a medréről kiálló sziklákön. Megérkezvén Orsovára, megvillásreggeliztünk, és aztán mentünk a korona-kápolnához, a mely

azon a helyen áll, a hol a szent koronát 1853.-ban a megtalálták, melyet Kossuth rejtett oda 1849.-ben.

A korona kápolnától a csónak állomáshoz mentünk, és egy csónakon átmentünk Ada-Kaleh szigetre, mely Orsovától egy negyedórnyira van a Duna közepén. Ez a kis sziget 1878-ig török terület volt. A törökök megerősítették, ma már azonban csak romjai láthatók a várnak. 78 óta semleges terület, 45 főnyi osztrák magyar őrség tartja fenn a rendet. Maga a város rendetlen, keskeny, csak gyalog közlekedésre alkalmas görbe utcákkal. A házak az udvarban állnak, az udvar pedig körülbélül két méter magas deszkafalal van bekerítve, nehogy idegen valahogy belásson a hárembe. A 350 török lakos főkereset forrása a dohány,

szukor és kávé árulás. Mi is vettünk egy pár szász ^{török} cigarettát. Ekkor kóstoltam meg már mint ötödikes a cigarettázást. De - ki is ábrándultam belőle! Visszatérve Orsovára, a hajónál az állomásfőnök ír volt szives figyelmertetni bennünket, hogy egy óra kor indul egy hajó Turn-Severinbe. Mi tehát sietve megebédeltünk, és hajóra szállva, csakhamar elértünk a Vaskapuba. Mi éppen rossz időben jártunk arra, mert a vízállás nagyon magas volt, s így a Vaskapu sikláit, zátonyait nem láthattuk. Csak a két kilométer hosszú töltés emelkedett ki a vízből, mely a 7 méter mély és 15 méter széles csatornát a tulajdonképeni Vaskaputól elválasztotta. Innen még mintegy fél órai hajózás után partra szálltunk Turn-Severinben. Ekkor voltam először idegen országban!

És egy szép kis román városka, rendezett egyenes és széles utcákkal, és sok szép házzal. Fosszú szép boulevard-ján este kiint, egészen Páris mintájára, az egész város intelligenciája összegyűl. Parkjában több emlék látható Traján császár hadjárataiból. Dél öt órákor a Déák Ferencz személy szállító göröson visszatértünk Orsovára. A hajó Orsován éjjelrezt, s így csak másnap reggel hat órákor indultunk el a Karánseorosba. A Duna itt dús erdőkkel borított meredek hegyek közt folyik. A jobb parton Traján hidjának nyomai láthatók. Szabályosan kifarragott lyukak a sziklába véve, közülbelül egy-egy méter távolságra egymástól. Az egyik kisebb álló sziklán dől a „Tabula Trajana”, melyet Traján császár emelt nagy művének befejezésékor. A baloldalon húzódik végig a Kréhenyi

út a sziklába vágott Kréhenyi táblával. Az egyik hegy oldalban tátong a Veterán barlang, mely a török háborúk alatt több véres harcoknak volt színhelye. Altitól fog földalatti folyói vezet belőle egészen Lugosig.

A Duna most hirtelen balra kanyarodik, és elénk tárul az Al-Duna legszébb részlete, a Karánseoros. A Duna itt két, csaknem függőleges sziklafal közé szorul. Szélessége csak 80 méter, de annál mélyebb, — 74 méter! Majd mindinkább szélesedik, és egy helyen két kilométerre szélesedik ^{lejj} ki.

Innen kezdve a bal part lapályos, a szerb partot azonban annál szebb hegyek szegélyezik. Itten vidéken hajóháziunk még mintegy két óráig hosszúra. Dél felé a szerb part egy kis félbrigetén, egy karcsi hegycsúcsra meg látjuk Galambóc romjait. Galambóc

czal szemben, a magyar parton, Lászlóvár lerombolt bástyái és tornyai merednek az égnek. A két vár között pedig a Babakői szikla nyúlik ki Dunából, a magas virállás daczára is, mintegy hat-nyolcz méternyire.

Emek a sziklának sok regéje van, melyek közül a legelterjedtebb ez. Egy magyar, a Lászlóvárbeli vitézek egyike, elrabolta a golubácsi (galambóczi) vezírnök legszebb háremhölgyét, de menekülésében elfogták és lefejezték. Fejét pedig a török nő nyakába akasztották és ide szánuzték, hogy bánja meg tettét. Innen van a szerb neve is, Babakői. - ¹⁰Bind meg!

Két órákor megérkeztünk Baziastra. Itt vártunk harmadfél óra hosszat és fél ótkor elindulva, Timessváron és Szegeden át, 30.-án, vasárnappezzel, 48-kor szerezciéren hara érkeztünk.

II.

Október.

A krónika.

Minden népnek, nemzetnek, egyháznak van, még pedig száradok ra szóló története van. Ezt a történetet a nemzeti mondák, legendák, és az élő hagyomány tartották fenn. De a mint a népek az irás tudományára eljutottak, kezdtek az év nevezetes eseményeit, saját életük történetét feljegyezni.

A történet irás legkerdettege sebb formája az évkönyv. Az annalistikus történetirás már az ó-kor legrégebb műveltségü népeinél, az egyiptomiaknál is előfordul. A görögök és rómaiak szintén feljegyezték koruk nevezetes történeti eseményeit. Sőt Rómában a pontifex maximusnak kötelessége volt a háborúkat

békekötésekkel, stb. feljegyzései. Ely anna-
listikus feljegyzések nálunk is voltak. De
nagyra érték, valamint a görög és római év-
könyvek is, elpusztult.

Az évkönyvek írói leginkább csak
saját korukbeli eseményekkel adták elő,
és nem összefüggően, előadókban, hanem
évenként haladva.

Az események összefüggő leírása is
hamar fellép. Ezekből a krónikákból már
nem csak egyes korszakokról, hanem a
nép egész múltjáról szerzünk tudomást.
A mi nemzeti történettudásunkkal is a
krónikákból merítjük. Az pádjaink uralko-
dása alatt maguk a királyok gondos-
kodtak a történetírásról. A legrégebb ma-
gyar krónikát a XII. század második felé-
ben írták; ez volt a nagy nemzeti krónika,
de elveszett. Így a fennmaradt legrégebb
krónika III. v. IV. Béla királyunk névtelen jegy-
zőjének könyve. Anonymusnak még nevevel
Anonymusnak

sem vagyunk tisztában, mert művének cím-
lapja elveszett. Sebességén Gyula szerint ne-
ve Adorján volt, és krónikáját III. Béla ki-
rály életében 1203./4.-ben írta. A magyarok
északi sávjai szerint Scythia, melynek keleti
határára laknak a Gog és Magog nemzetei-
gek. Töföket utódoik így jellemzi: A scythia
nép igen bölcs és szelíd vala, a földet nem
művelte, és alig volt vétek köztük. Nem
voltak ott mesterséggel épített házak, hanem
csak nemzből készített sátrak. Eledelek
hús, hal, tej és méz volt, gazdaságok har-
mokról állott, nyusztok és más állatok bő-
rével ruházkodtak. Paráznák nem vol-
tak, hanem kiki megelégedett a maga
felségével. "De a nép idővel így elszapo-
rodott, hogy földje szükek bizonyult el-
tartásáira. Akért hát a hét fejedelmi sze-
mélyveretése alatt, kiket hetumagereknek
neveztek, oroszországon, Szudalában át
Pannoniába érkeztek. Itt először az Ung

folys mellékén telepedtek le, azért neve-
zik őket a nyugati népek ungaroknak.

Egy másik krónika, Kézai Simon me-
ter, II vagy III László királyunk hű hájlán-
ja, ki 1182. után írt, a magyarokat Nem-
rödtől, a babyloni torony építőjétől származ-
tatja, ki a nyelvek megzavarása után Tri-
láth földjére, Perzsiába költözött. Ott két
fiú született, Thunor, és Magor. Ezek később
a Maeotis tenger mocsaraiba költöztek, és
foglyul ejtve nőül vették Dul Kalam kirá-
nak két leányát, és így a hunok és magya-
rok az ő utódok. Elszakadván Scythiába
költöztek. Scythia Kézai szavai szerint:
"Scythia termékeny föld, berkekkel, erdő-
vel, mezővel ékeskedő, és minden vadban
bővelkedő. A benne született népek szeretik
a nyugalmat, hűek, levezők, szerelmesked-
veklésre hajlandók, általában inkább
baruak, mint fehérek és trünek." Scythia-
ból Suedalon, Ruthenián át 871-ben

Pannoniába töstök.

Ezt a krónikát csaknem szó szerint
követi az 1300 körül írott budai krónika.
Mindössze csak abban tér el az előbitől,
hogy bővebben adja elő a honfoglalást,
és felsorolja Sáros öseil egészen Noéig.

Legterjedelmesebb krónikánkat Mátyás
minorita barát írta ¹³⁵⁸ ~~1358~~-ban, Nagy Lajos
alatt. Ez krónikáját remekművi minia-
tur képekkel díszítette. Műve már a tu-
domány nagyobb fejlődéséről tesz tanubi-
ságot. Szerinte a magyarok nem Nem-
rödtől, Thunor átkozott sarjától, hanem
Jafettől származtak, a húnok fiát Ma-
gornak vagy Margognak hívták.

Pivóczy János ítélőmester Má-
tyás király korában, 1480. táján írta
krónikáját. Ő az első, aki a törökö-
ket rokonságnak tartja.

Mind ezen krónikákról megjegyez-
endő, hogy latin nyelven vannak írva.

A magyar nyelvű történetírás csak a
könyvnyomatás elterjedése után 1533-
ban kezdődött. Ely magyar krónikát
írt Heltai Gáspár, Pékelly István, és
Pethő Gergely. Tinódi Sebestyén histori-
ás írásában szintén korának történeti
eseményeit örökíti meg.

Tudományos történetírásunk
csak a XVIII. században kezdődik.

Jelen

Q

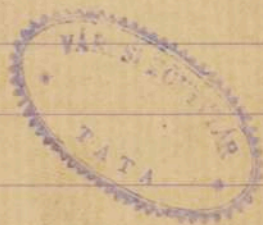
III.

November

A keresztések a nándorfehérvári ütközetben

"Egy Isten van az égben, egy úr legyen
a földön is." Ezt a vakmerő szót tüete maga
elé II. Mohammed, mikor 1451-ben trónra lé-
pett. Elődjének nagy hódításait uralkodá-
sának második évében Konstantinápoly
bevételével gyarapította. ~~A~~ Terjeszkedésé-
nek egyedüli akadálya most már csak Nán-
dorfehérvár volt. Ezt kellett még neki elfog-
lalnia. Tervét 1456-ban akarta végrehaj-
tani.

Az a hadsereg vette ostrom alá Nándor-
a melyet ^{híresen} év előtt a befejezetlennek tartott
Konstantinápolyt foglalta el. Több száz
ágyúval kezdte Mahomet a várat lövetni.
Két száz nassidját pedig ~~a~~ kimonyig küldte
fel a Duna, hogy a vár, melyet Szilágyi Mi-
hály, Hunyadi sógora védelmerezt, segítsen el

legyen zárva Magyarországtól. Mikor Hunyadi lapistróinnal és a keresztésekkel megérkezett, néhány hajójával részben elfoglalta, részben megvalasztotta a török nuszádokat, aztán ép sereggel bevonult Nándor fehérvárba.

A világ két legnagyobb hadvezére egyenlő erővel és elhatározással küzdött egymás ellen. A szultán Hiszarszoy havának 6. ik napjára általános rohamot rendelt. Seregeit avval a jancsicival küldötte rohamba, hogy ha nem sikerül a várat bevenniük, hátrálást szinleljenek, hogy a keresztények átkel üldözve, a várból kifussanak; akkor a török lovasság által hátba támadtatván, kéttíz közt tönkösverjék őket.

Igy is történt. Előnk harc keletkezett a jancsion. Már a zsoldókat aratták a bástyákra feltüzni, mikor maga Hunyadi támadott a jancsiárokra. Ezek nem birták ellenállni az erős támadásnak, megfutottak. A keresztések a sikertől fellelkessedve, üldözöbe vették

őket. Már felgyújtották az ársiai basa táborát, és az ágyúk ellen vonultak, mikor a török lovasság a hátuk mögé akart kerülni.

Hunyadi azonban meglátta a veszedelemet, és társaival kirontott a várból, és által a keresztéseket kimentette a veszedelemes helyzetből.

Egyesült erővel elfoglalták az ágyúkat, arokat a török ellen fordították. Mahomet még egy kísérletet tett ágyúira visszafoglalására, de a harcban maga is megsebesülve, seregeivel együtt vissza vonult.

Igy olvassuk az eseményeket Feltai krónikájában. De az újabbkori tudományos történet írás sok tévedésben hiúsítja a krónikáit. Nálunk a török világ történetével leginkább Salamon Terenc foglalkozott.

Összerinte a jancsiárok Hunyadi cseléből, nem pedig saját vitézségükből kifolyólag jutottak a várba. Ez Hunyadinak páratlanul álló csele a hadtörténelemben, hogy t. i. az ellenséget bebocsátja a város falai közé.

és ott veri teljeseu töukre. De ^{a siberben} ebben nem csak Hunyadi hadvezéri tehetségének, hanem katonái vas fegyelmének és elszántságának is része volt.

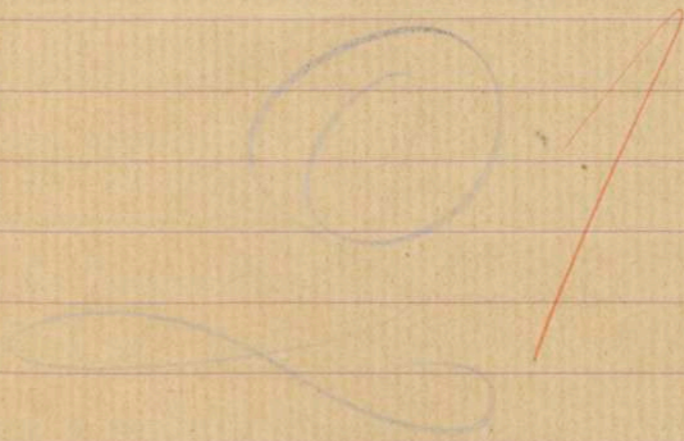
Említést érdemel a próbas szerint rendetlen és gyűlevég kereszties hadnak fegyelm tartása. Ezt azonban nagyon elősegítette a Capistrán Félmos burzgalma és a rendes életmezés.

A krónika szerint a keresztiesek Hunyadi tilalma dacára támadták meg a török táborát. De az a fegyelem, mely Hunyadi seregében mindig uralkodott, nem engedhette meg, hogy a vezér parancsa nélkül, vagy épen ellenára bármit is tegyenek. De ^{ez} a tevedés könnyen megeshetik, mert egy irthozet szünetre oly nagy, hogy az egy ember át nem láthatja.

Nándorfehérvár kudarcos ostroma tehát a törökök teljes kudarcával végződött.

De mi, magyarok, nem soháig örülhetünk

a diadalnak, mert rövid idő múlva mély gyász borult hazánkra. Hunyadi a sok ezrel rothadó holttesttől megfertözött levegőben megbetegve, aug. 11.-én Simonyban kereset halálalal fejezte be dicőség teljes életét.

December.

Iskolai dolgozat

IV.

A történeti kritika.

Mindenkit érdekel családjának, fajjának, nemzetének története. Minél messzebbre vezetheti valaki vissza akár családját, akár nemzetét eredetét, annál nagyobb dicsőség ez rá nézve. De minél ^{távolabbi hatóhatás} messzebbre mennek a kutatások, annál nehezebb a történetíró feladata. Mert néha vagy az adatok hiányosak, vagy pedig nagyon homályosok, vagy nem hitelesek. A történetírónak legelőször ~~tehát~~ a rendelkezésre álló anyagból, a régihagyományokból, kell a kútfőkből, a maradványokból és emlékekből kell azon tényleket megállapítania, melyekhez ~~tek~~ kétség már nem fér, tehát további okoskodásának alapjául szolgálhatnak. Azt a fontos műveletet ~~tehát~~, mely a hagyományok, mondák valószínűségét, valódiságát, az újabbaknál pedig, hogy a szóbeli hi-

lés és hagyomány megegyezik-e az illető egyén jellemével, céljaival; a kútfővel szemben, ^{azt} hogy valódiak-e, nem hamisított, javított, vagy változtatott-e rajtuk valomni idegenkér, a maradványoknál és emlékeknel ^{pedig azt állapítja meg,} ~~elsoosban,~~ hogy nem hamisítások-e, valódiak-e. Történelmi bírálatnak, kritikának nevezünk. De azért az előmunkálatokat kitartó erő, buzgóság, és nagy képzettség, nevezetesen a történelemben, a földrajz, irodalom, nyelvészet, régészet, oklevél, régiség, pecsét és címertan, néprajz, jogtudomány, statistika, stársadalmi tudományokban való jártassággal kell végre nem hajthatja.

De mikor a történetíró már ennyit föladott, még akkor hátra van feladatának legnagyobb legnehezebb része, t. i. az erősen megrostált adatokból megszerkeszteni ~~az~~ az egyéges eredményt. Ebben a munkájában aztán két elő szerint járhat el, Ugrijanis az eredményekhez vagy okozati összefüggését,

vagy az okozati összefüggés mellett a fejlődést is feltüntesse. Az előbbi a pragmatikus, az utóbbi a genetikus történetírás.

July

Láttam!

Bpest, 1902. december 19.

Magyar nyelv

V.

1903. január.

Három hét a vakációból.

Édesapámnak orvosi tanácsára Herkulesfürdőbe kellett mennie. Ő még június közepén, ^{én, édesanyómmal és öcsémmel} tájaim elutazott, de ~~mi~~ csak a bizonyítvány kiosztás után mehettünk utána. 29.-én este 7 órakor ültünk vonatra. Egész éjjel utaztunk, csak 30.-án délután ^{7,2-kor} érkeztünk meg Mehadivára. Egy oláh kocsis vitt be bennünket a fél órányira fekvő Herkulesfürdőbe. Megelégedve, felmentünk lakásunkba, mely a katonai kincstár tulajdonát képező Terrienhofban volt. Mi sem természetesebb, mint hogy a hosszú úttól kissé elfáradva, lefeküdtem. Csak másnap reggel ébredtem fel a katonai banda tüzénéljére. Először a szép kis római katólikus kápolnát néztük meg, aztán az árnyékos Cserna völgyben sétáltunk egész délig. Itt van Károly kút, a népfürdő és Herkules

fürdőház, mely valamennyi kört a legrégebb.
Néhány lépéssel odább, egy meredek sziklában
van illeszve egy márványtábla annak emlé-
kére, hogy Ő Feliége, I. Ferenc József magyar,
Károly román, és Lándor szerb király 1896-ban
a Vaskapu megnyitása alkalmával Herku-
lesfürdőben találkoztak. Tele szemben a bal
parton van a villanytelep, mely a fürdőhely
világítására az áramot szolgáltatja. Körvetlen
mellette van az u. n. Kichenji-rét egy kis vendé-
lövel, is a fenyvesben egy kis tornakert néhány
széssel. — Ez a szép, csendes, árnyékos út így ma-
tározott mindegyikünknek, hogy erre vezetett a
reggeli, de az esti sétánk is, mikor már csak a
millió és millió szentjános bogár világított.

Magyar Herkulesfürdő is nagyon csinos.
A Cserna folyó az egész telepet keresztül szeli,
az élet középpont a gyógyterem, melyet minden-
ki *Kupfosalonnak* nevez. Felfelé csaknem az ös-
szes fürdővendégeket az előtte levő sétányon lehet
tett látni. A katonárens itt minden d. n. terre-

net adott, este pedig a nagy és szép táncterem-
ben játszott 8-11-ig. Nyenkor néha tánc is
volt. Minden szerdán és szombatán tombola
volt, nagyon szép nyreménytárgyakkal. Mi
is játszottunk többször, de eredménytelenül.
Tasárnap délelőttönként pedig gyermekbálok
voltak, mikor az apróság táncolt.

A gyógyterem mellett van az új Ferenc
József és a Rens udvar, ~~is~~ közvetlenül a Cser-
na partján pedig fák között áll egy néhány
szobás nyaraló, melyben Erzsébet királyné
lakott 1889-ben, több mint egy hónapig. Fel-
ses hid vezet át a Cserna jobb partjára, melyet
a Szapary fürdő neveznek. Ez a fürdő vala-
mennyi között a legnagyobb és legújabb. A Ma-
ria fürdőben van az uszoda 20-22°-os víz-
zel. Érdekes, hogy az összes fürdők és szál-
lók össze vannak folyásokkal kötve úgy, hogy
az ember földél alatt végig mehet az egész
fürdő telepen.

De a telep minden szépségénél szebbek

kiránduló helyei. A fürdőt egy hatalmas
hegykőzori övesi. Az egyik csúcsról szép kilátás nyílik, mint a másikon. A Schueller pihenőről csak a telepet lehet áttekinteni, de a Schueller, Koronini, Deák, Király magaslaton lévő kilátó tornyokból gyönyörű kilátás nyílik minden irányban. A Csorich magaslát oldalában van az Erzsébet-barlang, hol egy hasadékból forró pörök törnek elő. A Csorichról vezet az út a legnagyobb magaslatra, az Erzsébetre. Innen már nemcsak a Cserna völgyét lehet végig tekinteni minden irányban, hanem még a Dunavölgyébe is ellátni.

Az egyik szikláshegy oldalában van az u. n. Fehér kereszt, melyet annak az emlékére állított oda a fürdő közönség, hogy a hetvenes években egy újkövusi főhadnagy lövéstől akarta a hegyet megvásárolni, de erről a helyről lovával együtt lebukott és szörnyen halt.

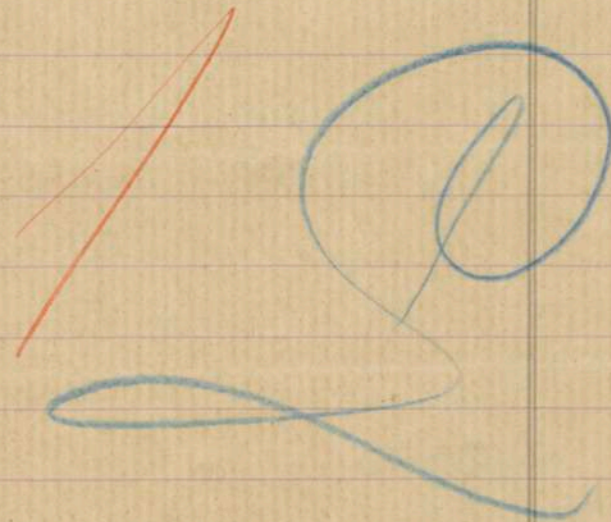
Nevezetes még az a cseppkő barlang, ma

lyet Rabló-barlangnak neveznek. Ebben van egy kis forrás is, melyet az az oláh ember, a ki megtogattai szokta, így magyarázott meg, hogy: "Itt gyün vasser."

Három heti ott tartózkodás után hagytuk el Herkules fürdőt. Utunkat hazafelé már leírtam első gyűjteményemben.

} nem tartozik ide!

A vakáció tehát szép emlékeket hagyott hátra szívemben, de azokat némileg csökkentti, az a keserű csalogás, hogy a fürdőzés Edesapám napjának még sem hasonlított.

Február.

V.

Hannibal.

Karthago harcában, melyet a világra
ismert Rómával folytatott, legnagyobb sere-
reinek kivívója Hannibal volt. Egész ifjúsa-
gát harcok közepette, atyjai nevelése mellett
töltötte el.

Neki atyjai, Hamilkar Barkas (= villám),
Hispania meghódítására indult, megeskette
öt évtárra tett kézzel, hogy utolsó lehelletéig
ellenége lesz a rómaiaknak, örömtelt vízzel
követte atyját ~~szertől~~ mindenfelé.

Hamilkar halála után, ki egy lusitániai
ellenes támadás következtében esett el, való-
színűleg 229.-ben Kr. e., veje, Hasdrubal lett főve-
zéres. De az ő dicsősége csak nyolc évig tartott,
221.-ben egy rabszolga szúrta le bosszúból, mert
urát megfoztatta életétől.

A karthágói csapatok ekkor a 26 éves Han-

nibalt kiáltották ki a hadsereg fővezérévé,
a ki így a hatalmat elnyerve, hozzálátott,
hogy atyjának tett fogságát beváltva.

Háborút kezdett Rómával. Őt ő adott rá,
arról, hogy a békét megzelve, Saguntumot
megtámadta, és földig lerombolta. Ez időtől
a római légiók nagyon szét voltak szórva, úgy
hogy, ő tehát felhasználta a kedvező alkal-
mat, és 90.000 gyalogos és 12.000 lovasból álló
seregét, melyet 37 elefánt kísért, ~~218.~~^{218.} tava-
rán átkelt a Fluvion. Megfogyott sereggel,
nagy természeti akadályokkal küzdve, gya-
nakvó és ellenséges törzsek közt kellett át a Pyre-
naeusokon, és tette meg a 60 Km.-nyi utat a
Rhodanuszig. Athéris körben is az útját álló
bennszülöttekkel kellett küzdenie.

Most a legnagyobb feladattal állott szembe.
Megtalálni azt a helyet, mely legalkalmasabb
arra, hogy az Alpok hosszú láncán áthatoljon.
De könnyesre ért a csomót is megoldotta. A His-
zent-Bernát hegét márta meg, ~~azt~~ a hegét

a melyen most az egyipten vasúti vonal vezet az
Alpokon keresztül. De a nagy hideg, hó, jég és fá-
rasztó utazástól elcsigázva, ezerszámra hullot-
tak el emberek, úgy, hogy mire Itáliába ért, nagy
seregéből már csak 20.000 gyalogos, és 6000 lova
maradt meg, és nyomában már csak 7 elefánt
hullogott. Ekkor a felő ^{azon reményben} itáliai gallusok, hogy
elvezették szabadságukat így visszavirhatják,
horra csatlakoztak.

A rómaiak, kiket Hannibal támadása
magyon meglepett, a consuli seregeket hamar-
jában ámszetborozták, s az egyiket Publius Cor-
nelius Scipio, a másikat Tiberius Sempronius
Longus vezette a pün vezér ellen, de az Scipiót
a Ticinus, Semproniusot pedig a Trebia mellett dő-
tően megoverte, és így nyitva állott neki az út
Róma felé.

A 217. év elején seregével az Arno völgyébe
vonult, de itt a nedves talajtól úgy serege, mint
önmagja is sokat szenvedett, mert a betegség fel-
szeme világot rabolta el.

A Trasimenus ^{tesó,} folyónál egy harmadik sere-
get ^{annak} koncolt fel vezérével, Flaminiusal együtt,
Lanuviae mezején kivívott diadala pedig 7000
rómainak ásta meg a sírját. Most igazán nagy
veszélyben forgott Róma, de Hannibal nem
hockáztatva az ostromot, hanem téli szállásra
vonult Capuába, a hol reménytelenül várta
segítségét. Biztosra vette, hogy vagy testvére, Hanno
Karthágóból, vagy Hasdrubal Hispaniából
segítségére fog jönni. Konfitársait azonban el-
fogta a sárga irigység, és inkább néztek kétség-
beesett küzdelmét, sem hogy egy pár ezer emberrel
megerősítve, oly páratlan győzelemmel térjen
vissza, a melyet arany betűkkel kellene feljegye-
ni a történet könyvébe. — Hasdrubal pedig sok
küzdes után elhagyta Hispaniát, de a mint
Itáliába ért, és a tenger partján délfelé vonult,
hogy bátyjával egyesülve döntő csapást mérjen
Rómára, az egyik consul, Claudius Nero elfogta
a két hívívó munitiai lovas, és így megtudta
a találkozási helyét. Hannibalt magára hagy-

házasítással szolgál a Háznap. A házminiszter
pedig tetézése szerint, akár minden szónoknál
külön, külön, vagy 8-10-nek együttvére mondja
meg a mondani valóját. Ha egy képviselő
esetleg többjór akar szólni, akkor megteheti azt,
hogy módosító indítványt nyújt be, s így részben
is ~~szólhat~~ beszélhet. Ha már nincs több képviselő, ~~szólhat~~
szólásra jegyezve, akkor az elnök a vitát beárulja.
Most a szavazásra kerül a sor. ~~Leggyakrabban~~ példás rend,
egyszerű felállással ~~szavaznak~~, ha azonban ~~20~~ ²⁰ ~~ban~~
képviseleti irásbeli kérésre az elnök ~~a~~ ^{nek} ~~név~~
rúti szavazást ~~is~~ ^{szell} elrendelheti. Ha a többség a
javaslat mellett szavazott, akkor az a főrendi-
ház elé kerül, és ha az is elfogadta, s a király ~~szó~~
is szentesítette, kihirdetik az országos törvénytár-
ban, s attól az időtől kezdve a háza minden
polgárát egyformán kötelezi.

Láttam!

Budapest, 1903. márc. 31.

Magyar nyelv

VIII.

Április.

A méhek.

A kősmondás a szorgalom mintaképe-
nek tartja a méhet, s az erre csakugyan rá-
szólított. Mert az az erénytelen szorgalom és buz-
góság, ~~amely~~ ^{amely} ~~egy~~ ^{egy} ~~méh~~ ^{méh} ~~dolgozik~~, az a
példás rend, mely egy méhkasban honol, való-
ban megérdemli azt, hogy az ember példaké-
péül maga elé állítsa.

Mert a kaptárban a királynétől kezdve
az utolsó dolgozóig mindegyik méh a legua-
gyobb pontossággal teljesíti kötelességét, s vállvet-
ve fáradozik a viasz építvény elkészítésén.

A dolgozók virágról-virágra szállva a há-
tulsó pár lábukon levő kefe és kosárka segit-
ségével mézet és virágot gyűjtenek, mely az-
tán mint apró viasz lemezke válik ki jótá-
ruk utolsó gyűrűjén.

A his lemezkeket aztán az építők ösze-

fűszik és felépül a szabályos hatszögű sejtéből álló lép. De a sejték nem mind egyforma nagyságúak, egy részük jóval nagyobb a többitől. Van azok kívül mindig egy két hordó alatti sejt is, ezek a királyné sejték, vagy bölcsők.

A lép felépítése után a dolgozók méret gyűjtenek, a melyet az alsó állkapocsból akasztott csővel szívnak fel. Ha pedig valamelyük elleneségük támadja meg őket, ami bizonyosan nekik elég, az ellen fullánkjukkal védekeznek. De minden egyes szivás egy-egy más halálát jelentő vonja maga után, mert fullánkját a rajtos lévő horogcskák miatt nem tudják az ejtett sebből kihúzni, s az így bele szakad. ✓

És a míg a dolgozók méret hordoznak, addig a királyné petéket rak. Először a legkisebb, vagy dolgozó sejtékbe, s a bölcsőbe rak petéket, mindegyikbe egyet-egyet. Mikor már mindegyik dolgozó sejtbe petézett, akkor

kor kerül a sor a nagyobb, vagy here sejtékre.

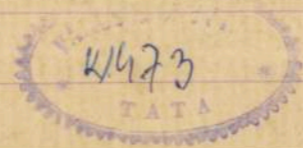
A petéből 2-3 nap alatt lárvá fejlődik. A lárvát a dolgozók bőven ellátják mézzel, úgy, hogy nyolc nap alatt bábbá változik, és ekkor celláját viannyal betapasztják. A báb tíz nap alatt kifejlődik, és királyné celláján falát. A nőstény vagy dolgozó kifejlődésére tehát 21 nap kell, a herének azonban 24.

A bölcsőbe rakott pete bővebb és finomabb táplálékot kapván, nagyobb és tökéletesebbé fejlődik, mint a többi. Ez lesz a királyné. Ha az új királyné tiszta, nyöszörgő hangjával jelzi a közeli megjelenését, akkor a régi, hiveinek egy részével másik kaptárba költözik. Ezt nevezik rajzásnak.

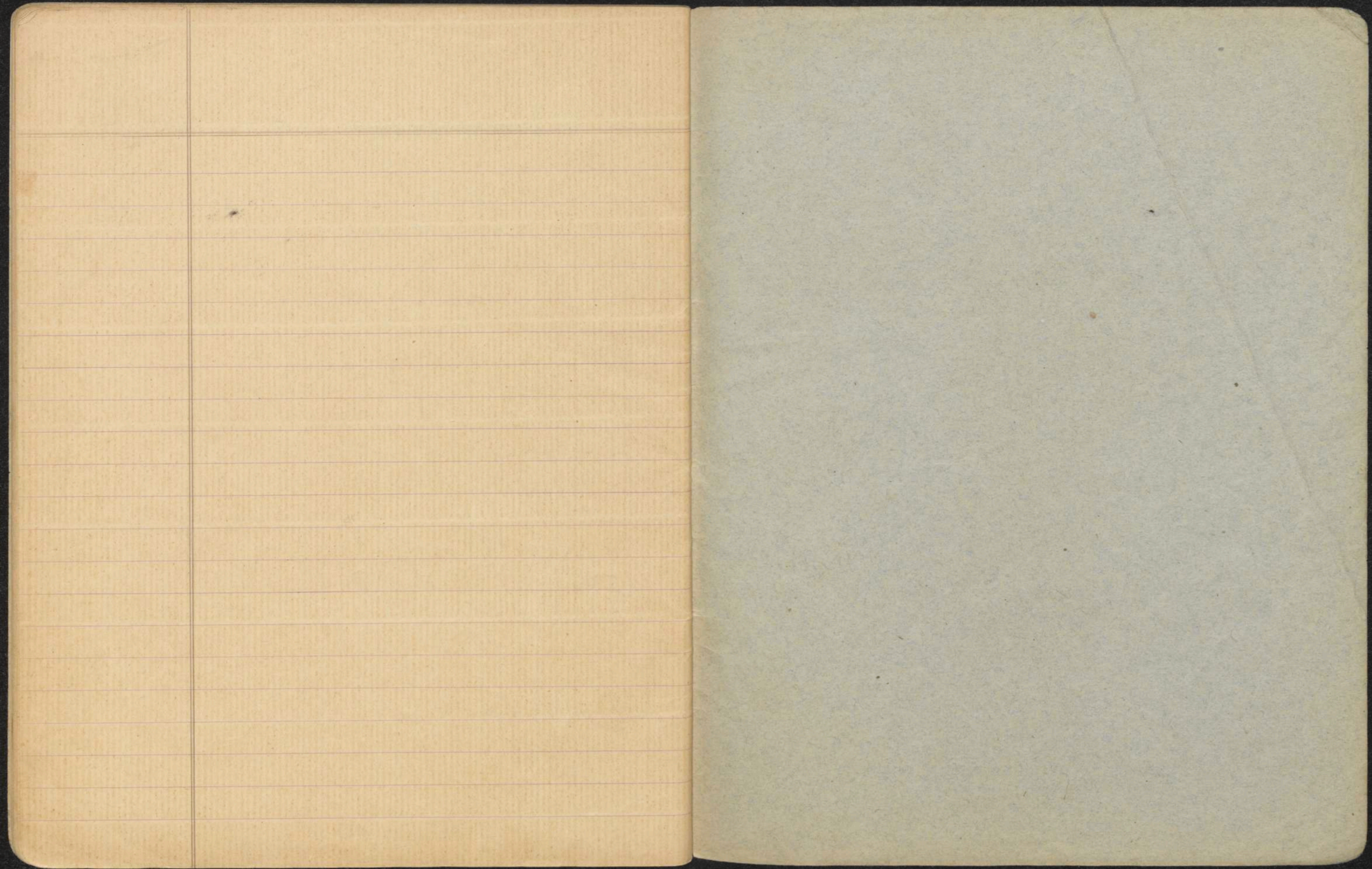
A régi királyné eltávolítása után 10-12 napra az új királyné nőstény repül. A herék ilyenkor nagy számmal követik, és azok vannak, hogy mielőbb találkozhassék egy

kükkel. A királyné azt a kiróplést mind-
addig ismétli, míg a megtermékenyítés meg-
nem történik. Ez aztán elég egész életére,
dovára annak, hogy évenként körülbelül
200.000, s mivel élete 5-6 évre terjed, több,
mint 1.000.000 petét rak.

A nőstények rendszerint átteleznek, de
a következő év májusát, júniusát nem élis-
tül. A heréket pedig, melyeket méltán
nevezhetünk a méhállam naplopóinak,
minden őszel meguk a dolgozók ílik
meg, hogy a től folyóiban ne pusztítsák
a mézet hibákon.

Kézirat

1001

